

rada škole.

Članak 5.

Godišnjim planom i programom rada škole utvrđuje se plan i raspored potrebnog broja nastavnih dana potrebnih za provedbu nastavnog plana i programa, te broj, plan i raspored ostalih radnih dana tijekom školske godine potrebnih za druge odgoj no-obrazovne programe škole, za školske priredbe, natjecanja, dan škole, dan župe, općine i grada, te za izlete, ekskurzije i slično.

Članak 6.

U posebnim okolnostima koje nije bilo moguće predvidjeti i planirati godišnjim planom i programom rada škole, škola može odstupiti od rokova utvrđenih ovim Pravilnikom, o čemu odlučuje Ministarstvo znanosti, prosvjete, kulture i športa na zahtjev škole.

Članak 7.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije" i primjenjivati će se od 1. 9. 2017. godine.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska Županija
Ministarstvo znanosti, prosvjete,
kulture i športa
Broj: 06-01-38-3-1624/17
Livno, 30. lipnja 2017. godine

Ministar
Petar Galić v.r.

Na temelju članka 26. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju u Hercegbosanskoj županiji („Narodne novine Hercegbosanske županije”, broj: 6/09), članka 55. stavak 3. Zakona o osnovnom školstvu („Narodne novine Hercegbosanske županije”, broj: 12/04 i 12/08) i članka 43. stavak 3. Zakona o srednjem školstvu („Narodne novine Hercegbosanske županije”, broj: 12/04 i 12/08) ministar znanosti, prosvjete, kulture i športa Hercegbosanske županije (u daljem tekstu: Ministar) donosi

PRAVILNIK

o odgoju i obrazovanju djece s poteškoćama u razvoju

Članak 1.

Ovim Pravilnikom utvrđuju se vrste teškoća učenika s poteškoćama u razvoju na temelju kojih učenici ostvaruju pravo na primjerene programe školovanja i primjerene oblike pomoći školovanja u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama Hercegbosanske županije, uvjeti i način osnivanja odgojno-obrazovnih skupina i razrednih odjela u kojima su integrirani učenici s poteškoćama u razvoju, te školovanje učenika s poteškoćama u razvoju u posebnim školama.

Orijentacijska lista vrsta i stupnjeva poteškoća nalazi se u pravitku i sastavni je dio ovog Pravilnika (Privitak 1).

Članak 2.

Vrste poteškoća iz članka 1. ovog Pravilnika, primjeren program školovanja i primjeren oblik pomoći za pojedinog učenika s poteškoćama u razvoju utvrđuje Povjerenstvo za utvrđivanje psihofizičkog stanja učenika u općinskom organu nadležnom za poslove školstva ili Prvostupanjsko stručno povjerenstvo za utvrđivanje stupnja težine tjelesnog ili mentalnog oštećenja, vrste psihičke bolesti, trajne ili privremene promjene u zdravstvenom stanju, radne sposobnosti osobe i razvrstavanje djece u psihofizičkom razvoju pri općinskom organu nadležnom za poslove socijalne skrbi (u daljem tekstu: Centar), a na prijedlog predškolske ustanove/škole.

Rješenje o primjerenom obliku školovanja i primjerenim oblicima pomoći za pojedinog učenika s poteškoćama u razvoju donosi općinski organ uprave nadležan za poslove školstva ili Centar.

Rješenje se dostavlja predškolskoj ustanovi/školi i roditeljima/skrbnicima učenika.

Prije donošenja Rješenja o primjerenom obliku odgoja i obrazovanja djeteta Povjerenstva su obvezna konzultirati roditelja/skrbnika djeteta.

Članak 3.

U situacijama uočenih poteškoća kod djeteta predškolska ustanova/škola pokreće postupak pedagoške opservacije i praćenja postignuća djeteta

najmanje za razdoblje od tri mjeseca.

Zaključak pedagoške opservacije sadrži mišljenje učitelja (edukativni status), mišljenje i preporuku stručnog tima škole, te ostalu medicinsku i drugu dokumentaciju.

Prijedlog o vrsti primjerenog programa odgoja i obrazovanja, dodatnim odgojnim -obrazovnim i rehabilitacijskim programima za učenika temelji se na zaključcima opservacije koji se u pisanoj formi dostavljaju Povjerenstvima na uvid.

U situacijama kada postoji otpor roditelja/skrbnika za suradnju, a za nastavak školovanja nužno je Rješenje o primjerenom obliku školovanja za dijete, predškolska ustanova/škola obavještava nadležni Centar.

U situacijama kad je uočena potreba za promjenom u odgoju i obrazovanju djeteta ili ukidanjem Rješenja o primjerenom programu odgoja i obrazovanja ustanova/škola se obraća novim zahtjevom Centru ili općinskom organu uprave nadležnom za poslove školstva, a u cilju uključivanja stručnih Povjerenstava.

Članak 4.

Stručni tim u redovitoj osnovnoj školi čime: pedagog, psiholog, logoped, edukator -rehabilitator, učitelj/nastavnik, a timu se mogu priključiti i drugi stručnjaci ovisno o potrebama učenika.

Zadaci stručnog tima su: analiza dokumentacije učenika, određivanje edukacijskog -rehabilitacijskog, logopedskog, pedagoškog i edukativnog statusa, a nakon izvršene opservacije, izrada primjerenog programa odgoja i obrazovanja u suradnji s učiteljem, praćenje metodičko - didaktičke realizacije, provedba logopedskog i edukacijsko -rehabilitacijskog tretmana, suradnja s učiteljima i roditeljima, te obavljanje evaluacije primjernih programa odgoja i obrazovanja.

I. ŠKOLOVANJE UČENIKA S POTEŠKOĆAMA U RAZVOJU U REDOVNOJ ŠKOLI

Članak 5.

Odgoj i obrazovanje djece s poteškoćama u razvoju provodi se u predškolskim ustanovama, osnovnoj i srednjoj školi, vrtićima i školama usmjerenim odgoju i obrazovanju po posebnim namjenama, ovisno o mišljenju i preporuci stručnih Povjerenstava, temeljem Rješenja općinskog

organa nadležnog za poslove školstva ili Centra.

U jednu predškolsku skupinu ili školski odjel može se uključiti jedno do troje djece s poteškoćama u razvoju kojima je izdano Rješenje o primjerenom obliku odgoja i obrazovanja.

Učenik s poteškoćama u razvoju je učenik čije sposobnosti u međudjelovanju s čimbenicima iz okoline ograničavaju njegovo puno, učinkovito i ravnopravno sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu s ostalim učenicima, a proizlaze iz:

a) tjelesnih, mentalnih, intelektualnih, osjetilnih oštećenja i poremećaja funkcija,

b) kombinacije više vrsta gore navedenih oštećenja i poremećaja.

Odgoj i obrazovanje učenika temelji se na načelima prihvatanja različitosti učenika, prihvatanja različitih osobitosti razvoja učenika, osiguravanja uvjeta i potpore za ostvarivanje maksimalnoga razvoja potencijala svakoga pojedinog učenika, izjednačavanja mogućnosti za postizanje najvećega mogućeg stupnja obrazovanja te osiguravanja odgoja i obrazovanja učenika što bliže njegovu mjestu stanovanja.

Svi sudionici odgojno-obrazovnoga procesa i pružatelji profesionalne potpore obvezni su u radu i u korištenju dobivenih podataka i rezultata poštovati stručne i etičke norme, te osigurati tajnost prikupljenih podataka radi zaštite prava i interesa učenika.

Članak 6.

Školovanje učenika s poteškoćama u razvoju obuhvaća različite vrste primjerenih programa odgoja i obrazovanja, dodatne odgojno-obrazovne i rehabilitacijske programe koji se provode u školama i drugim javnim ustanovama koje provode djelatnost odgoja i obrazovanja.

Primjereni program odgoja i obrazovanja je nastavni plan i program i/ili kurikulum koji omogućava odgojno-obrazovno napredovanje učenika poštujući specifičnosti njegove utvrđene poteškoće, specifičnosti njegova funkcioniranja i njegove odgojno-obrazovne potrebe.

Primjereni programi odgoja i obrazovanja učenika s poteškoćama u razvoju su:

a) redoviti program uz individualizirane postupke (RIP),

b) redoviti program uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke - individualni prilagođeni program (IPP),

c) posebni program uz individualizirane postupke (PP),

d) posebni programi za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada uz individualizirane postupke.

Primjereni programi odgoja i obrazovanja ostvaruju se u:

a) redovitome razrednom odjelu,

b) dijelom u redovitome, a dijelom u posebnome razrednom odjelu,

c) posebnom razrednom odjelu,

d) odgojno-obrazovnoj skupini.

Dodatni odgojno-obrazovni i rehabilitacijski programi koji se određuju kao dio primjerenoga programa odgoja i obrazovanja učenika s poteškoćama u razvoju su:

a) program edukacijsko-rehabilitacijskih postupaka,

b) program produženoga stručnog postupka,

c) rehabilitacijski programi.

Članak 7.

Redoviti program uz individualizirane postupke određuje se učenicima koji s obzirom na vrstu poteškoće mogu svladavati redoviti nastavni plan i program/kurikulum bez sadržajnog ograničavanja, ali su im zbog specifičnosti u funkcioniranju potrebni individualizirani postupci u radu.

Individualizirani postupci omogućavaju različite oblike potpore, prema potrebama učenika, i to s obzirom na: samostalnost učenika; vrijeme rada; metode rada; provjeravanje vještina, znanja i sposobnosti učenika; praćenje i vrednovanje postignuća učenika; aktivnost učenika; tehnološka, didaktička i/ili rehabilitacijska sredstva za rad i primjerene prostorne uvjete.

Individualizirani postupci mogu biti iz jednog, više ili svih predmeta, te za svakoga pojedinog učenika iz stavka 2. ovog članka trebaju biti razrađeni kao pisani dokument, a izrađuju ga učitelji/nastavnici u suradnji sa stručnim suradnicima škole i dužni su isti dati na uvid roditelju/skrbniku učenika.

Redoviti program uz individualizirane postupke provodi se u redovitome razrednom odjelu škole, a provode ga učitelji/nastavnici koji izvode nastavu i ostalim učenicima u tom razrednom odjelu.

Redoviti program uz individualizirane postupke može se provoditi i u posebnome razrednom odjelu škole kada su učeniku, s obzirom na vrstu poteškoća i specifičnosti funkcioniranja koje

ugrožavaju njegovu osobnu sigurnost ili sigurnost drugih učenika, potrebni posebni uvjeti odgoja i obrazovanja.

Redoviti program uz individualizirane postupke u školi, koja ima suglasnost ministarstva za osiguravanje posebnih uvjeta odgoja i obrazovanja, može se odrediti učenicima kojima su, s obzirom na vrstu poteškoće i specifičnosti funkcioniranja, potrebni posebni uvjeti odgoja i obrazovanja, a oni se ponajprije odnose na višegodišnju habilitaciju/rehabilitaciju učenika.

Članak 8.

Redoviti program uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke određuje se učenicima koji s obzirom na vrstu poteškoće ne mogu svladavati nastavni plan i program/kurikulum bez sadržajnog ograničavanja, te im je zbog specifičnosti u funkcioniranju potreban individualizirani pristup u radu i sadržajna prilagodba.

Redoviti program uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke je redoviti program koji se sadržajno i metodički prilagođava učeniku.

Sadržajna prilagodba podrazumijeva individualiziranu prilagodbu nastavnih sadržaja redovitog programa sukladno sposobnostima i sklonostima učenika, a zahtijeva smanjivanje opsega nastavnih sadržaja. Opseg nastavnih sadržaja može se umanjiti do najniže razine usvojenosti obrazovnih postignuća propisanih nastavnim planom i programom/kurikulumom za razred u koji je učenik uključen, a iznad razine posebnog programa.

Redoviti program uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke može biti iz jednog, više ili svih predmeta, a izrađuju ga kao pisani dokument učitelji/nastavnici za svaki pojedini nastavni predmet u suradnji sa stručnim suradnicima škole, te su dužni isti dati na uvid roditelju/skrbniku učenika tijekom prve polovice polugodišta.

Redoviti program uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke provodi se u redovitom razrednom odjelu škole, a provode ga učitelji/nastavnici koji izvode nastavu i ostalim učenicima u tom razrednom odjelu.

Redoviti program uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke može se provoditi i u posebnome razrednom odjelu škole kada su učeniku, s obzirom na vrstu poteškoća i specifičnosti funkcioniranja koje ugrožavaju njegovu osobnu sigurnost ili sigurnost drugih učenika, potrebni posebni uvjeti odgoja i obrazovanja.

Članak 9.

Posebni program uz individualizirane postupke čini posebno strukturirani sadržaj nastavnih planova i programa/kurikuluma izrađen prema mogućnostima i sposobnostima učenika.

Posebni plan i program može biti modificirani redoviti plan i program ili posebni strukturirani program ovisno o stupnju teškoća u razvoju, a izrađuju ga kao pisani dokument učitelji/nastavnici za svaki nastavni predmet u suradnji sa stručnim suradnicima škole, te su dužni isti dati na uvid roditelju/skrbniku učenika.

Posebni program uz individualizirane postupke određuje se učenicima koji s obzirom na njihovo funkcioniranje uvjetovano vrstom poteškoće i/ili postojanje više vrsta poteškoća ne mogu svladavati redoviti program uz individualizirane postupke ili redoviti program uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke.

Posebni program uz individualizirane postupke može biti iz svih ili pojedinih predmeta. Ako je samo iz pojedinih predmeta, tada učenik, ostale predmete prema svojim sposobnostima, svladava po redovitom program uz individualizirane postupke ili redovitome program uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke.

Posebne programe iz stavka 4. ovog članka učenik svladava u posebnim razrednim odjelima škole, a redovite programe u redovitome razrednom odjelu.

Posebni program iz svih predmeta provodi se u posebnom razrednom odjelu a provodi ga edukacijski- rehabilitator i/ili učitelj/nastavnik u posebnom razrednom odjelu, specijaliziranoj učionici prema Pedagošnim standardima.

Rad edukacijskog - rehabilitatora u posebnoj odgojno-obrazovnoj skupini ostvaruje se:

a) kao rad sa stalnom skupinom u specijaliziranoj učionici 6 do 13 školskih sati do 3 dana tjedno,

b) kao rad s promjenjivom skupinom tako što se u specijaliziranoj učionici prema utvrđenom rasporedu svakog dana preuzima učenike iz redovitih razrednih odjela.

Posebnu odgojno - obrazovnu skupinu, u pravilu, čine učenici podjednake obrazovne razine.

Iznimno, posebni program uz individualizirane postupke može se izvoditi i u redovitome razrednom odjelu škole ako na području jedinice lokalne

samouprave nije ustrojen posebni razredni odjel, a provodit će ga učitelj/nastavnik uz savjetodavnu potporu stručnih suradnika škole.

Ukoliko škola nema adekvatnu stručnu službu, dužna je učitelju/nastavniku koji provodi posebni program osigurati stručnu potporu.

Članak 10.

Posebni program za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnog života i rada uz individualizirane postupke je program koji se provodi u odgojno - obrazovnoj skupini kao obvezno osnovno obrazovanje koji s obzirom na funkcionalne sposobnosti učenika ima za cilj osposobiti učenika za najjednostavnije aktivnosti svakodnevnog života i rada, a provodi se od 6. do 21. godine života.

Učenik završnog razreda osnovnoškolskog posebnog programa uz individualizirane postupke, ako nije u mogućnosti nastaviti srednjoškolsko obrazovanje po posebnom programu, uz individualizirane postupke može nastaviti osnovno školovanje u posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnog života i rada uz individualizirane postupke, ali najdulje do 21 godine života, odnosno do završetka nastavne godine u kojoj navršava 21 godinu.

Posebni program za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnog života i rada uz individualizirane postupke provodi se u odgojno - obrazovnim skupinama u školama usmjerenim odgoju i obrazovanju po posebnim namjenama, a izvodi ga edukacijski rehabilitator i učitelj/nastavnik sukladno važećim Zakonskim i podzakonskim aktima.

Članak 11.

Provedba programa iz članka 7., 8. i 9. ovog Pravilnika u srednjoj školi odnosi se na sve obrazovne predmete, strukovne predmete i praktičnu nastavu.

Prilagodbu sadržaja srednjoškolskih programa treba učeniku omogućavati razinu usvojenosti programa potrebnu za polaganje državne mature i nastavak obrazovanja, stjecanje kompetencija potrebnih za pristup tržištu rada uz pridržavanje zahtjeva struke.

Članak 12.

Program edukacijsko-rehabilitacijskih postupaka sastoji se od posebnih edukacijsko-rehabilitacijskih

sadržaja koji se različitim postupcima provode u svrhu uspješnijeg usvajanja nastavnih sadržaja.

Navedeni Program osigurava se svim učenicima koji svladavaju poseban program uz individualizirane postupke i potrebna im je dodatna pomoć edukacijskog rehabilitatora tijekom odgojno-obrazovnog procesa.

Program edukacijsko-rehabilitacijskih postupaka provodi edukacijski rehabilitator radom u manjim skupinama u školi prema potrebama učenika, ako nije moguće osigurati produženi stručni postupak.

Članak 13.

Program produženoga stručnog postupka sastoji se od pomoći u učenju, edukacijsko-rehabilitacijskih programa, strukturiranih slobodnih aktivnosti, kreativnih radionica i izvannastavnih aktivnosti.

Produženi stručni postupak organizira se u odgojno-obrazovnim skupinama organiziranim prema obrazovnim potrebama i interesima učenika prije i/ili poslije redovite nastave u školama i/ili u institucijama zdravstva ili drugim organizacijama koje pružau ovaj vid potpore. Provodi ga stručnjak edukacijsko-rehabilitacijskoga profila u opsegu svoje stručnosti: edukacijski rehabilitator, logoped ili socijalni pedagog.

Članak 14.

Rehabilitacijski programi obuhvaćaju one postupke i aktivnosti koje uspostavljaju, obnavljaju, održavaju i/ili modificiraju učenikove osjetilne, motoričke, jezično-govorno-glasovne, komunikacijske, kognitivne, psihološke, emocionalne i interakcijske sposobnosti te vještine izvedbe aktivnosti svakodnevnoga života, a koje značajno utječu na rezultate učenja te time i na odgojno-obrazovni proces.

Izrađuju ih i provode stručnjaci edukacijsko-rehabilitacijskoga profila u opsegu svoje stručnosti: edukacijski rehabilitator, logoped ili socijalni pedagog te stručnjaci drugih profila prema potrebama učenika.

Rehabilitacijski programi provode se izvan nastavnoga procesa. Ovaj vid potpore može se organizirati na razini škole i/ili u institucijama zdravstva ili drugim organizacijama koje pružaju ovaj vid potpore.

Članak 15.

Uključivanje asistenata u odgojno - obrazovni proces vrši se na temelju Rješenja Prvostupanjskog stručnog Povjerenstva za utvrđivanja vrste i stupnja težine tjelesnog ili mentalnog oštećenja, vrste psihičke bolesti, trajne ili privremene promjene u zdravstvenom stanju, radne sposobnosti osobe i razvrstavanje djece sa smetnjama u psihofizičkom razvoju izdanog od općinskog organa nadležnog za poslove školstva ili Centra.

Mišljenje o potrebi asistencije u procesu zasniva se na procjeni Prvostupanjskog stručnog povjerenstva i mišljenja škole kada kod djece/učenika koji svladavaju nastavni plan i program predškolske ustanove/škole postoje poteškoće u razvoju ili zdravstvene poteškoće koje ih sprječavaju da funkcioniraju bez potpore asistenta:

- a) imaju značajna motorička oštećenja zbog kojih nisu u mogućnosti obavljati osnovne životne radnje,
- b) imaju poteškoće u komunikaciji i socijalnim interakcijama povezane s poremećajima iz autističnog spektra,
- c) imaju senzoričke poteškoće povezane s oštećenjem vida ili oštećenjem sluha zbog kojih nisu u mogućnosti samostalno sudjelovati u odgojno - obrazovnim aktivnostima,
- d) njihova ih ponašanja značajno ometaju u funkcioniranju i ugrožavaju njihovu fizičku sigurnost i fizičku sigurnost drugih učenika,
- e) imaju kombinirane poteškoće koje čine više lakših oblika prethodno navedenih poteškoća.

Članak 16.

Uključivanje asistenta u odgojno - obrazovnom procesu može se ostvariti kroz slijedeće modele:

- a) programima pripravnčkog/vježbeničkog staža,
- b) programima suradnje s nevladinim udrugama,
- c) projektima predškolske ustanove/škole prema donatorima,
- d) programima potpore koje implementira osnivač škole,
- e) programima koje implementira Zavod za odgoj i obrazovanje,
- f) programima Zavoda za zapošljavanje,
- g) programima u suradnji s Ministarstvom rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih,
- h) potporom roditelja učenika,
 - i) potporom Ministarstva u izvanrednom uključivanju stručnog tima,
 - j) osobnom zamolbom pojedinca u svrhu stjecanja

iskustva,

k) ugovorom o radu na određeno vrijeme.

Za svaki od modela predškolska ustanova/škola potpisuje ugovor o asistenciji koji definira dogovorene obveze uključenih strana.

Članak 17.

Profil i stručna sprema asistenta u odgojno - obrazovnom procesu su slijedeći:

dodiplomanti i diplomanti nastavničkih fakulteta, dodiplomanti i diplomanti socijalnog rada s najmanje završenim prvim stupanjem Bolonjskog procesa studiranja, odnosno s najmanje 180 ECTS bodova, dodiplomanti, diplomanti i profesori predškolskog odgoja s najmanje završenim prvim stupanjem Bolonjskog procesa studiranja, odnosno s najmanje 180 ECTS bodova,

- nastavnici/profesori razredne nastave,
- nastavnici/profesori predmetne nastave,
- dodiplomanti, diplomanti i profesori pedagogije s najmanje završenim prvim stupanjem Bolonjskog procesa studiranja, odnosno s najmanje 180 ECTS bodova,
- edukator - rehabilitator s najmanje završenim prvim stupanjem Bolonjskog procesa studiranja, odnosno s najmanje 180 ECTS bodova,
- dodiplomanti, diplomanti i profesori psihologije s najmanje završenim prvim stupnjem Bolonjskog procesa studiranja, odnosno s najmanje 180 ECTS bodova.

Članak 18.

Uključenje asistenta u odgojno - obrazovni proces zasniva se na temelju suglasnosti nadležnog Ministarstva, a uz priloženi zahtjev predškolske ustanove/škole dužne su dostaviti relevantnu dokumentaciju koja sadrži: opis funkcioniranja učenika za kojeg se traži asistent uz naglasak na ponašanja te aktivnosti u kojima je vidljiva potreba za asistentom, aktivnosti koje je predškolska ustanova/škola poduzela s obzirom na prirodu posebnih potreba i uočene poteškoće (uloga razrednika, stručnog suradnika i drugih djelatnika škole u integraciji učenika) iz kojih je vidljivo da učenik ne može funkcionirati bez asistenta.

Za učenike 1. razreda potrebno je mišljenje predškolske ustanove ako je učenik pohađao dječji vrtić koje će sadržavati opis funkcioniranja učenika, profil odjela i broj učenika u razredu, medicinsku dokumentaciju djeteta/učenika ne stariju od godinu

dana uz prethodnu suglasnost roditelja te nalaz i mišljenje Prvostupanjskog stručnog povjerenstva.

Prateća dokumentacija zahtjeva za asistenciju podrazumijeva informacije o modelu uključenja sukladno članku 16. ovog Pravilnika i Program asistencije za razdoblje ne kraće od šest mjeseci.

Članak 19.

Oblasti rada asistenta su:

1. Potpora djetetu u snalaženju u školskom okruženju i razvoju brige o sebi: Asistent/ica olakšava snalaženje djeteta u radnom okruženju, te promovira razvoj stimulativnog okruženja za odgoj i obrazovanje u kojima se svako dijete osjeća prihvaćeno, sigurno i kompetentno.
2. Potpora u pripremi, organizaciji i realizaciji nastavnog procesa: Asistent/ica sudjeluje u pripremi, organiziranju i realizaciji neposrednih aktivnosti individualnog rada s djetetom, ili drugih socioloških oblika rada u skupini/odjelu u kom će se stvoriti optimalni uvjeti za implementaciju individualno prilagođenog programa realizirajući dogovorene strategije individualizacije, pomoći i potpore na razini odjela. Planiranje rada prati dinamiku i koncept planiranja na razini škole.
3. Praćenje i evaluiranje postignuća djeteta i procesa asistencije: Asistent/ica koristi različite modele praćenja postignuća djeteta, posebno u segmentima individualno prilagođenih programa i ishoda učenja, osiguravajući transparentnost praćenja i zajedničku procjenu asistencije kroz prezentiranje postignuća dogovorenim sa stručnim organima.
4. Timski rad i suradnja: U procesu asistencije sudjelovanje u timskom radu i suradnji (učitelj/nastavnik, stručni suradnici, roditelj, škola) je oblast koja osigurava optimalno uključivanje svih dostupnih resursa na razini škole i zajednice. Timski rad i suradnja prati sve aspekte asistencije. Koristi resurse u zajednici i uspostavlja suradnju s udrugama, savjetovalištim i centrima za socijalni rad kada je to potrebno, a uz suglasnost i potporu menadžmenta škole i roditelja/skrbnika.
5. Suradnja s roditeljima: Asistent/ica u procesu asistencije poznaje obiteljsko okruženje djeteta i kontinuirano surađuje s roditeljima/skrbnicima djeteta razmjenom informacija i planiranjem određenih zajedničkih aktivnosti timski procijenjenim kao važne za rast postignuća i razvoj djeteta.
6. Dokumentacija o asistenciji: Asistent/ica u procesu asistencije vodi dokumentaciju o aktivnostima asistencije. Sadržaj dokumentacije je sastavni dio

Programa rada odjela.

7. Stručno usavršavanje: U skladu sa zahtjevima aktivnosti koje ostvaruje u procesu asistencije, asistent/ica se kontinuirano stručno usavršava, unaprjeđuje svoje profesionalne kompetencije koristeći modele kako na individualnom osnovu tako i na organiziranim drugim oblicima usavršavanja.

Članak 20.

U procesu asistencije vodi se Dnevnik asistencije koji sadrži: opći dio, opća dokumentacija, radna dokumentacija, dokumentacija o djetetu i evaluacijski pristup.

Sadržaj Dnevnika nalazi se u Pravitku 2.

II. ŠKOLOVANJE UČENIKA S VEĆIM POTEŠKOĆAMA U RAZVOJU U POSEBNIM ODJELIMA/ORGANIZACIJAMA

Članak 21.

Za učenike s većim poteškoćama u razvoju predškolsko obrazovanje, osnovno i srednje školovanje ostvaruje se u posebnim organizacijama odgoja i obrazovanja, a može se obavljati u Centrima na razini škola i drugih organizacija (zdravstva, socijalne skrbi) i posebnim razrednim odjelima unutar škola.

Temelj za uključivanje čini procjena Prvostupanjskog stručnog povjerenstva, a prvenstveno se odnosi na djecu s poteškoćama koje bitno smanjuju sposobnost djeteta za svladavanje predškolskog odgojno - obrazovnog programa/ programe redovne osnovne i srednje škole i podrazumijevaju posebne uvjete i opremu te stručni kadar za implementaciju programa.

Članak 22.

U posebnim odgojno - obrazovnim organizacijama iz članka 21. stavak 1. ovog Pravilnika ostvaruje se odgojno - obrazovni i rehabilitacijski rad prema posebnim planovima i programima primjerenim potrebama i mogućnostima učenika s većim poteškoćama u razvoju.

Posebni plan i program može biti modificirani redovni plan i program ili posebno strukturirani program ovisno o stupnju poteškoća u razvoju, kojeg je sastavni dio program produženog stručnog

postupka.

Planove i programe iz stavka 1. ovoga članka donosi Ministarstvo, a ostvaruju ga edukatori -rehabilitatori odgovarajuće specijalnosti.

U posebnim odgojno - obrazovnim organizacijama timski se rješavaju odgojno - obrazovne, zdravstvene, socijalne i druge potrebe učenika s većim teškoćama u razvoju.

Tim čine liječnik specijalist i edukacijski rehabilitator, logoped, psiholog, fizioterapeut i socijalni radnik.

Članak 23.

Ovaj pravilnik stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u „Narodnim novinama Hercegbosanske županije“.

Članak 24.

Stupanjem na snagu ovoga Pravilnika prestaje važiti Pravilnik o odgoju i obrazovanju djece s posebnim potrebama („Narodne novine Hercegbosanske županije“, broj: 6/15).

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska Županija
Ministarstvo znanosti, prosvjete,
kulture i športa
Broj: 06-01-38-1938/17
Livno, 24. srpnja 2017. godine

Ministar
Petar Galić v.r.

Privitak 1: Orijentacijska lista vrsta i stupnjeva poteškoća

I. Zdravstveni status djeteta

II. Poteškoće definirane:

1. stanjem i poremećajima govorno-glasovne komunikacije i specifičnim poteškoćama u učenju,
2. oštećenja vida,
3. oštećenja sluha,
4. tjelesni invaliditet,
5. kognitivna funkcionalnost,
6. poremećaji u ponašanju uvjetovani organskim faktorima ili progredirajućim psihopatološkim stanjem,

7. poteškoće proistekle iz autističnog spektra,
8. postojanje više vrsta i stupnjeva poteškoća u psihofizičkm razvoju.

III. Socijalno okruže rasta i razvoja djeteta i izloženost traumatskim događajima

Stupnjevi:

I. Zdravstveni status djeteta utječe na postojanje poteškoća kako u smislu redovitosti uključenja u odgojno - obrazovni proces, uključenosti u fizičke ili druge aktivnosti u školi, kontrolu alergijskih ili drugih reakcija, kontrolu ishrane, korištenja lijekova i slično. Temelj za procjenu je mišljenje dječjeg liječnika i liječnika drugih specijalnosti.

II. Poteškoće definirane:

1. Poremećajima govorno-glasovne komunikacije (glas, govor, jezik, čitanje, pisanje) smatraju se oni kod kojih je, zbog ireparabilnih organskih i funkcionalnih promjena u centralnom i perifernom neuromuskularnom sustavu, komunikacija govorom otežana ili ne postoji, pa je stoga potrebno osigurati primjerene uvjete za osposobljavanje i zaštitu.

Specifične poteškoće u učenju su smetnje u području:

- čitanja (disleksija, aleksija),
- pisanja (disgrafija, agrafija),
- računanja (diskalkulija, akalkulija).

2. Oštećenje vida jest sljepoća i slabovidnost. Sljepoćom se smatra kada je na boljem oku s korekcijskim staklom oštrina vida 0,10 (10%) i manje te s centralnim vidom na boljem oku s korekcijskim staklom do 0,25 (25%), ali je vidno polje suženo na 20 stupnjeva ili manje.

Prema stupnju oštećenja sljepoća se dijeli:

- a) na potpuni gubitak osjeta svjetla (amauroza) ili na osjet svjetla bez projekcije ili na osjet svjetla s projekcijom svjetla;
- b) ostatak vida na boljem oku s korekcijskim staklom do 0,05 (5%) ili na boljem oku s korekcijskim staklom ostatak vida manje od 0,10 (10%), ali sa suženjem vidnog polja na 20 stupnjeva ili manje;
- c) ostatak vida na boljem oku s korekcijskim staklom manjim od 0,10 (10%) ili ostatak centralnog vida na boljem oku s korekcijskim staklom do 0,25

(25%), uz suženje vidnog polja na 20 stupnjeva ili ispod 20 stupnjeva.

Sljepoćom u smislu potrebe edukacije na Brailleovom pismu smatra se ostatak vida na boljem oku s korekcijskim staklom do 0,05 (5%) ili bez obzira na oštrinu vida neosobnost čitanja slova ili znakova veličine Jaeger 8 na blizinu.

Slabovidnošću se smatra oštrina vida na boljem oku s korekcijskim staklom od 0,4 (40%) i manje. Prilikom određivanja najmanje vidne oštine i najveće dozvoljene vidne oštine na boljem oku za pojedine kategorije sljepoće odnosno slabovidnosti smatra se ona vidna oštrina koja je označena za minimalnu odnosno maksimalnu. Na primjer, ako je vidna oštrina na boljem oku određena do 0,10 (6/60), tada se uzima kao mjerilo vidna oštrina 6/60 (0,10) a ne vidna oštrina od 0,09 odnosno 5/60. Ako postoji sljepoća najednom oku, a slabovidnost na drugom oku, kategorija oštećenja određuje se uvijek prema funkcionalnoj sposobnosti boljeg oka.

3. Oštećenje sluha je gluhoća i naglušost. Gluhoćom se smatra gubitak sluha od 81 decibel i više i kada se ni uz pomoć slušnih pomagala ne može cjelovito precipirati glasovni govor. Prema stupnju razvitka glasovnog govora, u kojem je nastao gubitak sluha, gluhoća se razvrstava na:

- a) gubitak sluha bez usvojene vještine glasovnog sporazumijevanja,
- b) gubitak sluha s usvojenom vještinom glasovnog sporazumijevanja.

Nagluhošću se smatra oštećenje sluha od 25 do 80 decibela na uhu s boljim ostacima sluha i kada je glasovni govor djelomično ili gotovo potpuno razvijen.

Prema stupnju oštećenja sluha i razvijenosti glasovnog sporazumijevanja, naglušost se razvrstava na:

- a) lakši gubitak sluha (linearne kontinuirane redukcije) od 25 do 35 decibela na uhu s boljim ostacima sluha, a pod prirodno povoljnim uvjetima slušanja spontano je usvojen glasovni govor bez značajnih odstupanja,
- b) umjereni gubitak sluha od 36 do 60 decibela na uhu s boljim ostacima sluha, a prije oštećenja sluha usvojena je vještina glasovnog sporazumijevanja,
- c) umjereni gubitak sluha (linearne kontinuirane redukcije) od 36 do 60 decibela na uhu s boljim ostacima sluha, a nije spontano i pod prirodno

povoljnim uvjetima cjelovito svladan glasovni govor,

d) teži gubitak sluha od 61 do 80 decibela, a prije oštećenja sluha usvojena je vještina glasovnog sporazumijevanja,

e) teži gubitak sluha (linearne i selektivne redukcije) od 61 do 80 decibela na uhu s boljim ostacima sluha, a spontani razvoj glasovnog govora značajno je otežan, zbog čega je potreban sistematski demutizacijski proces izgradnje glasovnog govora.

Gubitak sluha procjenjuje se na temelju prosjeka praga sluha na govornim frekvencama (500 -4000 Hz). Kad je u pitanju asimetrični gubitak sluha, procjena se vrši na temelju praga sluha na uhu s boljim sluhom. Kad su u pitanju granični slučajevi, ako postoji asimetrična naglušost ili naglušost na jednom, a gluhoća na drugom uhu, smetnja se svrstava u skupinu s težim oštećenjem.

4. Tjelesnim invaliditetom smatraju se oštećenja, deformacije, funkcionalne ili motoričke smetnje, zbog kojih je potrebna zaštita i osposobljavanje za život i rad pod primjerenim uvjetima.

Uzroci ovoga stanja jesu:

- oštećenja lokomotornog aparata,
- oštećenja središnjeg živčanog sustava,
- oštećenja perifernog živčanog sustava,
- oštećenja nastala kao posljedica kroničnih bolesti drugih sustava.

5. Kognitivnom funkcionalnošću smatra se stanje u kojem je značajno otežano uključivanje u društveni život, a povezano je sa zaustavljenim ili nedovršenim razvojem intelektualnog funkcioniranja koje je utvrđeno na temelju medicinske, psihologijske, defektološke i socijalne ekspertize. Intelektualna razina ispitana mjernim instrumentima približna je kvocijentu inteligencije Wechslerova tipa od 0 do 69 ako nije utvrđena izrazita emocionalna labilnost.

Stupnjevi kognitivne disfunkcionalnosti su:

a) laka mentalna retardacija, zbog koje treba, radi postizanja odgovarajućeg socijalnog funkcioniranja, osigurati primjerene uvjete za osposobljavanje. Kvocijent inteligencije približno je u rasponu od 50 do 69,

b) umjerena mentalna retardacija zbog koje treba, radi postizanja djelomičnog socijalnog funkcioniranja, osigurati primjerene uvjete za

osposobljavanje u zadovoljavanju jednostavnih radnih aktivnosti. Kvocijent inteligencije približno se kreće u rasponu od 35 do 49,

c) teža mentalna retardacija, zbog koje treba, radi zadovoljavanja najjednostavnijih osnovnih osobnih potreba, komuniciranja s okolinom i obavljanja najjednostavnijih radnih aktivnosti, osigurati primjerene uvjete za rehabilitaciju, njegu i pomoć. Kvocijent inteligencije približno se kreće u rasponu od 20 do 34,

d) teška mentalna retardacija, koja zahtijeva trajnu njegu i zaštitu. Ovisno o stupnju sposobnosti može se primjerenom rehabilitacijom doseći razina najjednostavnijih navika.

Kvocijent inteligencije približno se kreće u rasponu od 0 do 20.

6. Poremećaji u ponašanju za koje je na temelju medicinske, psihologijske, pedagoške i socijalne ekspertize, utvrđeno da su uvjetovani organskim faktorom ili progredirajućim psihopatološkim stanjem zahtijevaju osposobljavanje za život i rad u primjerenim uvjetima te primjenjivanje odgovarajućih socijalno-zaštitnih oblika.

7. Autizam je stanje kod kojeg je došlo do poremećaja emocionalne stabilnosti, inteligencije, psihomotornih sposobnosti, verbalne i socijalne komunikacije. Osnovna znakovitost autizma je povlačenje u sebe, poremećaji glasovno-govorne komunikacije te nesvrhovita aktivnost i perseveracija.

8. Postojanje više vrsta i stupnjeva poteškoća u psihofizičkom razvoju uključuje dvije ili više njih predviđenih ovom orijentacijskom listom. Postojanje više vrsta poteškoća uključuje jednu od njih izraženu u stupnju predviđenom ovom orijentacijskom listom i jednu ili više onih koje nisu izražene u stupnju određenom ovom listom, ali njihovo istodobno postojanje daje novu kvalitetu poteškoća u razvoju. Njihovo istodobno postojanje zahtijeva primjerene uvjete za školovanje i osposobljavanje.

III. Socijalno okruženje rasta i razvoja djeteta i izloženost traumatskim događajima odnosi se na djecu koja žive u akademski disfunkcionalnim obiteljima, u izuzetno lošim materijalnim uvjetima ili su izloženi nasilju, imaju iskustvo traumatskih događaja kao što su smrt, bolest ili ozljede člana obitelji.

Privitak 2: Sadržaj Dnevnika asistencije

OKVIRNI DNEVNIK ASISTENCIJE U NASTAVI

Opći dio

Škola:

Ime i prezime asistenta:

Učenik:

Razred:

Nastavnici suradnici

R.b.	Ime i prezime	Zvanje
1.		
2.		
3.		

Stručni suradnici

R.b.	Ime i prezime	Zvanje
1.		
2.		
3.		

Po potrebi proširivati

Odgovorna osoba:

.....

Kontekst asistencije:

Asistencija se realizira u skladu sa Suglasnosti Ministarstva....broj:

Opća dokumentacija

- Zahtjev škole ili roditelja za uključenje asistencije u nastavi /poželjna sinkronizacija,
- opis funkcioniranja učenika za kojeg se traži asistent u školskim prostorima uz naglasak na ponašanja te aktivnosti u kojima je vidljiva potreba za asistentom i aktivnosti koje je škola poduzela radi integracije učenika s poteškoćama u razvoju s obzirom na njegove poteškoće (uloga razrednika, stručnog suradnika i dr. djelatnika škole u integraciji učenika) iz kojih je vidljivo da učenik ne može funkcionirati bez asistenta,
- za učenike 1. razreda - mišljenje predškolske ustanove (ako je učenik pohađao dječji vrtić) koje će sadržavati opis funkcioniranja učenika,
- Profil odjela i broj učenika u razredu,
- Mišljenje Prvostupanjskog stručnog Povjerenstva za utvrđivanje psihofizičkog stanja djeteta o potrebi uključivanja asistenta u nastavi,
- Rješenje o primjerenom obliku školovanja - suglasnost za asistenciju,
- Pisani Dokument-suglasnost roditelja,

- Medicinska dokumentacija, ne starija od godinu dana, učenika uz prethodnu suglasnost roditelja ili pisani dokument kojim roditelj izjavljuje neslaganje da se ona dostavi u školu,
- Nalaz o uključenosti učenika u druge vidove potpore izvan škole,
- prijedlog načina angažiranja asistenta (ugovor o radu, ugovor o djelu, ugovor o djelu redovitog studenta ili Izjava o volonterskom angažmanu, rješenje da se proces asistencije realizira kroz sustav pripravničkog/vježbeničkog staža, rješenje nevladinih institucija),
- izvor financiranja pomoćnika.

Radna dokumentacija

- Prijedlog tjednog zaduženja asistenta,
- Individualni prilagođeni programi po predmetima,
- Evidencija aktivnosti u procesu asistencije u nastavi.

I. Asistencija u nastavi

Datum	Predmet	Sadržaji proistekli iz nastavnog predmeta	Modeli individualizacije / potpora asistencija -	Zapažanja

II. Suradnja s predmetnim nastavnikom i stručnim suradnicima

Datum	Suradnik	Sadržaj suradnje	Dogovorene aktivnosti	Zapažanja

III. Suradnja s roditeljima učenika

Datum	Suradnik	Sadržaj suradnje	Dogovorene aktivnosti	Zapažanja

Evaluacijski pristup

- Porto - folij djeteta/dječji radovi, po mogućnosti izjave i mišljenja djeteta,
- Procjena postignuća djeteta,
- Mišljenje roditelja,
- Zapisnici stručnih organa škole,
- Izvješće o programu Asistencije.

Ovjera od strane ravnatelja institucije

Na temelju članka 32. Zakona o osnovnom školstvu ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj: 12/04 i 12/08.), ministar znanosti, prosvjete, kulture i športa donosi

ODLUKU

o popisu odobrenih udžbenika i priručnika za osnovnu školu u školskoj godini 2017./2018.

I.

U školskoj godini 2017./2018. određuju se za uporabu sljedeći osnovnoškolski udžbenici i priručnici: